

Zozijn Wzd-analyse 2023

Opzet van de Analyse Wzd

Een onderdeel van de Wzd is reflecteren en leren bij het voorkomen, toepassen en mogelijk afbouwen van onvrijwillige zorg. In deze analyse wordt teruggekeken naar de periode januari tot en met december 2023.

De analyse Wzd is tot stand gekomen op basis van een gesprek tussen de zorgaanbieder en de Wzd-functionarissen. Ter toetsing is deze analyse aangeboden aan de interne Bestuurscommissie Kwaliteit en Veiligheid. Vervolgens is deze analyse goedgekeurd in het Directie Overleg. Tot slot heeft de cliënten- en verwantenraad de mogelijkheid gekregen om te reageren. Zozijn heeft gekozen om de analyse in vijf onderdelen op te stellen:

1. Vernieuwd Wzd beleid, loslaten stappenplan
2. Kwantitatieve analyse: Cijfermatige toelichting.
3. Kwalitatieve analyse: In het onderdeel 'kwalitatieve analyse' zullen we een voorzichtige duiding geven van de cijfers en enkele verwachtingen delen.
4. Vervolg implementatie Wzd: In dit onderdeel gaan we in op inhoudelijke thema's voor verdere implementatie van de wet in de komende periode.
5. Reactie CCR/CVR: In dit onderdeel staat de reactie van de CCR / CVR beschreven.

1. VERNIEUWD WZD BELEID BINNEN ZOZIJN, LOSLATEN STAPPENPLAN

Vooruitlopend op nieuwe wetgeving heeft het Zorg DO in mei 2023 gekozen voor een vereenvoudigde uitvoering van de Wet zorg en dwang. Hiermee wil Zozijn bereiken dat er meer aandacht is voor het werken vanuit de visie op onvrijwillige zorg en er minder administratieve lasten ervaren worden. Vanaf oktober 2023 wordt volgens dit nieuwe beleid gewerkt.

Belangrijke wijzigingen worden hieronder weergegeven:

- Zozijn laat het stappenplan los en volgt de Zozijn Wzd routekaart, zodat dit aansluit bij de reguliere besprekingen over het zorgplan.
- Vrijwillige maatregelen, art. 2.2, worden uitgevoerd volgens de reguliere methodische werkwijze en vallen daarmee buiten de routekaart van Zozijn.
- Stoppen met aanvragen van Wzd op art. 21 (besluit tot opname en verblijf)
- Locatie register eens per half jaar updaten en locaties waar een cliënt verblijft met een art. 21 niet registreren als accommodatie.

1.1 Landelijke ontwikkelingen Wzd

Inmiddels is de Wzd landelijk geëvalueerd, waarbij kort gezegd de conclusie is dat de wet te complex is vormgegeven en zijn doel onvoldoende dient. [Evaluatie Wet zorg en dwang](#)

- Naar aanleiding van de evaluatie hebben veldpartijen uit de ouderenzorg en gehandicaptenzorg een advies opgesteld voor verbetering van de Wet zorg en dwang (Wzd). [Van stappenplan naar maatwerk in dialoog.](#)
- Minister Helder (VWS) heeft n.a.v. van de eerste evaluatie een [beleidsreactie](#) gestuurd naar de Tweede Kamer.
- Op vrijdag 2 februari 2024 hebben 18 organisaties hun handtekening gezet onder de [bestuurlijke afspraken](#) over de uitvoering van de Wet zorg en dwang.
- De VGN heeft deze afspraken bewust niet ondertekend en heeft een eigen tegenvoorstel gedaan naar VWS. [VGN Notitie voorstellen om de Wzd fundamenteel te wijzigen februari 2024](#) Het vernieuwde Wzd beleid binnen Zozijn pas binnen de kaders van de VGN notitie.

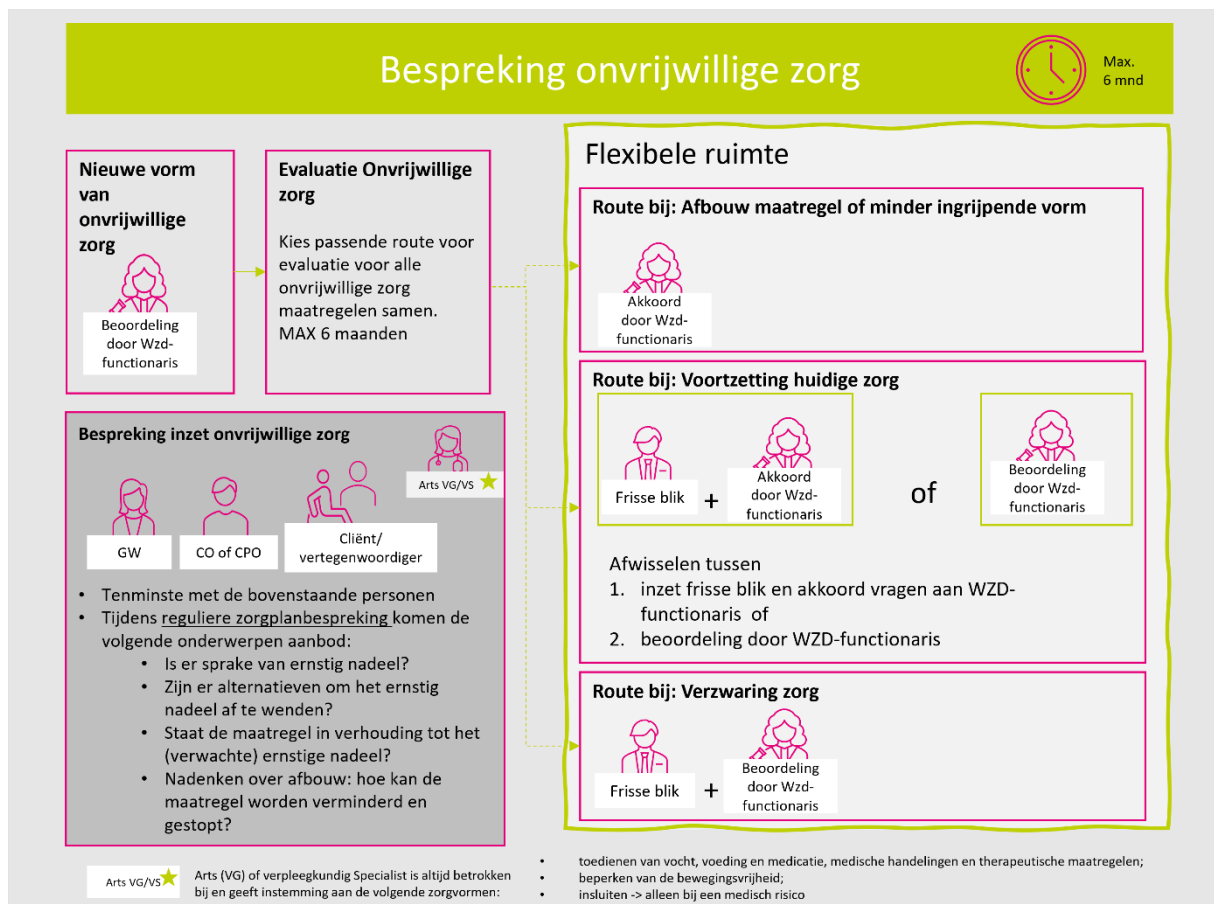
1.2 Visie op onvrijwillige zorg

Als Zozijn sluiten wij aan bij de cliënt zodat hij of zij een veilig en gelukkig leven kan leiden, daarbij is voorkomen en terugdringen van onvrijwillig zorg een "must".

1.3 Wzd routekaart

Bij Zozijn willen we werken aan de afbouw van onvrijwillige zorg. Het afbouwen is niet altijd eenvoudig. Daarom is het bespreken van alternatieve vormen belangrijk. De gedragswetenschapper neemt de regie (zorgverantwoordelijke) om die samen met de cliënt en/of met de mensen die dicht om de cliënt heen staan te bespreken. Hieronder staat de Wzd routekaart van Zozijn. Het alternatieve stappenplan. Met deze routekaart kan de onvrijwillige zorg op een passende manier geëvalueerd worden, met zo min mogelijk administratieve lasten.

Op verzoek van een cliënt kan een clientvertrouwenspersoon aansluiten bij het gesprek.

Figuur 1 Wzd Routekaart

1.4 Vrijwillige maatregelen, art. 2.2

In artikel 2, tweede lid, Wzd, worden bepaalde vormen van zorg gelijkgesteld aan onvrijwillige zorg. Dit betreft vrijwillige zorg, maar hierbij wordt toch het volgen van het stappenplan verplicht.

Deze maatregelen worden als zo ingrijpend beschouwd dat zij, ook als de cliënt zich er niet tegen verzet en zelfs als de vertegenwoordiger er - in het geval van wilsonbekwaamheid - mee instemt, niet zomaar in het zorgplan kunnen worden opgenomen. In de landelijke evaluatie is uitgebreid aandacht besteed aan de positie van cliënten die zich niet kunnen verzetten en tegelijkertijd geen bereidheid kunnen tonen. In de beleidsreactie evaluatie Wvvgz/Wzd heeft de minister een reactie gegeven op de verplichting om het stappenplan te volgen voor vrijwillige maatregelen.

De minister geeft aan dat het verplicht doorlopen van het stappenplan vervangen kan worden door een beschrijving op te nemen in het beleid t.a.v. het zorgvuldig besluiten en evalueren van de zorg. Zozijn is van mening dat de evaluatie zeer zorgvuldig en kwalitatief moet zijn en dat hierbij aangesloten wordt bij het reguliere methodische werken. In het beleid is de uitvoering van de vrijwillige Wzd maatregel beschreven.

1.5 Art. 21:

Besluit tot opname en verblijf (art. 21 Wzd): De cliënt kan niet (meer) overzien wat een opname betekent en kan daarom niet vrijwillig of met de toestemming van familie worden opgenomen. Een onafhankelijke toets door het CIZ kan toetsen of de cliënt geen verzet vertoont tegen de opname. De cliënt kan met een besluit tot opname en verblijf van het CIZ uitsluitend opgenomen worden in een Wzd-geregistreeerde accommodatie.

Op basis van dit artikel ontvangt de cliënt geen aanvullende rechtsbescherming. Er is enkel een toets of er geen sprake is van verzet bij de cliënt. Dit is de reden dat de nut en noodzaak van art. 21 landelijk ter discussie wordt gesteld. Een besluit tot opname en verblijf aanvragen verhoogt (administratieve) lasten zonder directe meerwaarde voor een cliënt.

Vanaf november 2023 vraagt Zozijn geen art. 21 Wzd meer aan. Dit besluit is genomen in het Directie Overleg 31 oktober 2023.

1.6 Wzd- locatieregister

Een zorgaanbieder die gedwongen zorg verleent onder de Wet zorg en dwang of Wet verplichte ggz moet zijn locaties geregistreerd hebben in het openbaar locatieregister.

Zozijn zal eens per half jaar het locatieregister updaten, dit is een verruiming t.a.v. de wettelijke regels. Dit besluit is genomen in het Directie Overleg 31 oktober 2023.

1.7 Locatiebezoek door Wzd-functionaris

Bij een locatiebezoek komt de Wzd-functionaris langs op de locatie. Het doel van het gesprek is om informeel mee te kijken met de toepassing van de onvrijwillige zorg. Bij het locatiebezoek wordt de situatie ter plaatse bekeken en besproken. Het locatiebezoek heeft als doel een kwaliteitsimpuls te geven om afbouw van onvrijwillige zorg te stimuleren en de Wzd-functionaris helpt om zijn primaire taak goed te kunnen uitvoeren. Het beoordelen en accorderen van de maatregel zal effectiever verlopen. De Wzd-functionaris bezoekt locaties waar meer dan 5 vormen van onvrijwillige zorg uitgevoerd worden of;

- Op verzoek van de gedragswetenschapper of manager RVE
- Op verzoek van de Wzd-functionaris
- Op verzoek van de cliënt of de verwant

Bij het locatiebezoek zijn de volgende functionarissen aanwezig gedragswetenschapper, manager RVE, coördinerend ondersteuners en Wzd-functionaris

2 KWANTITATIEVE ANALYSE

De kwantitatieve analyse komt tot stand op basis van het aantal beschreven maatregelen onvrijwillige zorg in de cliëntendossiers.

2.1 Unieke cliënten

123 cliënten hebben in 2023 één of meerdere vormen van onvrijwillige zorg ontvangen. In het jaar 2022 waren dat 131 cliënten. Dit is een daling van 8 cliënten.

Zozijn biedt zorg en ondersteuning aan cliënten uit verschillende financiële kader, namelijk Wlz, Wmo en Jeugdwet. Binnen de kaders Jeugdwet en Wmo komt het incidenteel voor dat een cliënt een vorm van onvrijwillige zorg heeft. In het onderstaande overzicht wordt daarom ingezoomd op het aantal cliënten met een Wlz indicatie. 6 % van de cliënten met een Wlz indicatie heeft een vorm van onvrijwillige zorg.

Cliënten in zorg met een WLZ indicatie	Aantal
Wonen: cliënten met een WLZ verblijf maar deze kunnen ook dagbesteding en ambulante zorg krijgen	1.139
Logeren: cliënten kunnen daarnaast ook dagbesteding en ambulante zorg krijgen	56
Dagbesteding: unieke cliënten die enkel dagbesteding krijgen	386
Ambulant: cliënten die enkel ambulante zorg kregen	228
Dagbesteding als ambulant: cliënten die zowel dagbesteding als ambulante zorg krijgen.	201
Totaal	2.010

2.2 Aantal onvrijwillige zorg maatregelen

Het aantal onvrijwillige zorg maatregelen staan hieronder uitgewerkt per categorie en of deze zorg structureel gepland verloopt of ongepland. De ongeplande zorg wordt ook wel 'zo nodig' genoemd. In totaal zijn er 298 maatregelen uitgevoerd in 2023, ten opzichte van 400 maatregelen uitgevoerd in 2022.

Onvrijwillige zorg categorieën	Nood-onvoorziene zorg	Structurele zorg met kenmerk 'zo nodig'	Structurele planbare zorg	Eindtotaal
Beperken van het recht op het ontvangen van bezoek			2	2
Beperking in gebruik communicatiemiddelen			38	38
Cameramonitoring			6	6
Fysieke fixatie	5	17	8	30
Insluiten in de eigen kamer	1	2	37	40
Onderzoek van woon-/verblijfruimte op gedrag-beïnvloedende middelen en gevaarlijke voorwerpen			2	2
Overige beperkingen eigen leven in te richten		2	134	136
Overige vormen van insluiten	1		11	12
Plaatsing op een gesloten afdeling			5	5
Toedienen van medicatie			9	9
Toezicht met andere elektronische middelen	3		3	6
Toezicht met elektronische traceringsmiddelen			1	1
Mechanische fixatie			6	6
Overige beperking van de bewegingsvrijheid			5	5
Totaal	10	21	267	298

3 KWALITATIEVE ANALYSE

Sinds de invoering van de Wzd, was en bleef het voor Zozijn, een moeilijke puzzel om de Wzd volledig te implementeren. Deze ervaring werd landelijk gedeeld, zo bleek uit de landelijke evaluatie deel 1 en 2. In 2022 ontstond het idee om het stappenplan aan te passen, zodat de uitvoering van de onvrijwillige zorg beter zou aansluiten bij de werkwijze van de normale zorg en daarmee de administratieve lasten zou verlagen. 2023 heeft in het teken gestaan van het herontwerp en implementatie van de eigen Zozijn Wzd routekaart.

Alle ontwikkelingen zijn steeds getoetst aan onze eigen visie en het doel van de wet, namelijk; het voorkomen en terugdringen van onvrijwillige zorg.

Uit de kwantitatieve analyse blijkt dat er ongeveer hetzelfde aantal cliënten één of meerdere vormen van onvrijwillige zorg krijgen. Het totaal aantal maatregelen is wel gedaald van 400 naar 298. Dit zijn 102 maatregelen minder dan het jaar daarvoor. De daling van het aantal maatregelen heeft zowel een positieve als een zeer zorgelijke kant. De Wzd-functionarissen zien deels een positieve ontwikkeling en hebben hiervoor de volgende verklaringen:

- De Wzd-functionarissen ervaren steeds meer creativiteit en probeerruimte om onvrijwillige zorg anders vorm te geven.
 - o Bijvoorbeeld; Bij cliënten waarbij al jaren de appartementsdeur op slot ging, werd nu geprobeerd wat diegene zou doen als de deur van het slot zou blijven. De probeerruimte werd echt gepakt, met soms een mooi resultaat.
- De samenwerking tussen de Wzd-functionaris en de gedragswetenschapper is verstevigd. Soms leidde deze samenwerking tot meer inzicht en een verandering in visie.
 - o Bijvoorbeeld; door de beeldvorming uitgebreider te bespreken, het signaleringsplan te herzien en (technologische) hulpmiddelen in te zetten om spanning al eerder te laten dalen. Daardoor was fixatie niet of minder vaak nodig.
- Een aantal maatregelen werden opgenomen in het zorgplan, omdat ze niet 'onvoorzien' waren, maar wel slechts werden ingezet om te proberen. Soms bleken ze na korte tijd toch niet nodig te zijn of werd de zorg ze anders ingezet.
- Een aantal maatregelen waren 'zwaarder' ingezet op onvrijwillig, omdat ze dachten dat een bewoner er moeite mee had/zou hebben. Dit bleek niet zo te zijn, waarna ze werden omgezet naar vrijwillige zorg.
- Sommige maatregelen stonden dubbel genoteerd.

Naast de bovenstaande positieve ontwikkeling is het ook duidelijk dat de huidige uitvoering van de Wzd niet overal op orde is. Uit zowel de interne audit als de HKZ audit blijkt het volgende; niet alle onvrijwillige zorg staat geregistreerd en onvrijwillige zorg wordt regelmatig niet op tijd geëvalueerd (en vervolgens geregistreerd). Daarnaast blijkt dat het vernieuwde Wzd beleid nog niet bij alle medewerkers bekend is. Deze bevindingen worden gedeeld door de Wzd-functionarissen.

Het aantal nood- onvoorzien onvrijwillige zorg maatregelen staat voor het jaar 2023 op 10.

Gevoelsmatig is dit volgens de Wzd-functionarissen aantal veel te laag.

Dit is een ernstige constatering, waar we snel en structureel verandering in willen aanbrengen als Zozijn.

3.1 Cliënt vertrouwenspersoon

Uit de terugkoppeling inzet Cliëntenvertrouwenspersoon Wzd (CVP Wzd) is het volgende gebleken. In 2023 werd er 35 keer voorlichting gegeven en 69 locatiebezoeken in de diverse regio's afgelegd door de CVP Wzd. De CVP Wzd ondersteuning geboden bij 14 kwesties. De kwesties werden laagdrempelig naar tevredenheid van de cliënten opgelost, door middel van gesprekken met de begeleiders.

4 VERVOLG IMPLEMENTATIE WZD IN 2024

Zozijn blijft de ontwikkelingen van de Wzd landelijk volgen. We zijn ons bewust dat we buiten de wettelijke lijnen de Wzd uitvoeren. Mochten er landelijke ontwikkelingen zijn waardoor we ons genoodzaakt weten om ons beleid aan te passen, dan wordt dit opgepakt.

4.1 Rol Arts VG / Verpleegkundig specialist

Binnen Zozijn werken verschillende disciplines in de Arts VG-Praktijk met elkaar samen. Op basis van de zorgvraag wordt gekeken welke deskundigheid of specialisme nodig is en welke medische behandelaar de vraag gaat oppakken. Daarmee wordt er binnen de Arts VG-Praktijk gewerkt volgens het principe van “stepped care”. Zowel de Arts VG als de Verpleegkundig Specialist kunnen betrokken zijn bij het toepassen van onvrijwillige zorg.

Het werken in een stepped care Arts VG-Praktijk, vraagt om een andere inrichting, organisatie en planning, zowel binnen als buiten de arts VG-praktijk. De vernieuwde processen van de Arts VG-Praktijk en de Wzd worden in 2024 op elkaar aangesloten.

4.2 Implementatie Vernieuwd beleid Wzd

In 2024 zal aan een verdiepende implementatie gewerkt worden. Er zal expliciet aandacht zijn voor een volledige registratie van zowel de nood- of onvoorziene maatregelen als afgesproken onvrijwillige zorg. Het tijdig evalueren en juist registreren van onvrijwillige zorg blijft prioriteit. Het uitvoeren van onvrijwillige zorg dient met voorrang aangepakt te worden.

Een e-learning komt beschikbaar voor ondersteuners en coördinerend (pedagogisch) ondersteuners.

4.3 Locatiebezoeken door Wzd-functionaris

De Wzd-functionaris bezoekt locaties waar meer dan 5 vormen van onvrijwillige zorg uitgevoerd worden, op verzoek van de betrokkenen of op initiatief van de Wzd-functionaris bij vermoeden op onder registratie.

4.4 Implementatie Team Frisse Blik

Deze rol is een samenvoeging van de rollen: onafhankelijke deskundige en interne deskundige. De Frisse Blik is een niet bij de zorg betrokken deskundige die meedenkt in het vormgeven van een maatregel, waarin gekeken wordt naar afbouw of alternatieve manieren om de noodzakelijke zorg te geven. De gedragswetenschapper draagt zorg voor het aanvragen van het advies van de Frisse Blik. Advies van de frisse blik wordt gevraagd bij een WZD-maatregel verlengen bij de route verzwaring van een maatregel of de route voorzetting van huidige maatregel.

REACTIE CENTRALE CLIENTEN- EN VERWANTENRAAD

De zorgaanbieder stelt de door hem op grond van artikel 2 van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen ingestelde en ter zake betrokken cliëntenraad gedurende vier weken in gelegenheid om een reactie uit te brengen over de analyse, bedoeld in het eerste lid, en voegt deze toe aan de analyse. Indien de cliëntenraad geen reactie heeft gegeven, vermeldt de zorgaanbieder in de analyse wanneer hij de cliëntenraad hiertoe in de gelegenheid heeft gesteld.

De Centrale Cliëntenraad en de Centrale Verwantenraad hebben de analyse en bijgevoegde memo doorgenomen. Onze dank voor deze zorgvuldige analyse, en bovenal voor de inzet van de Wzd functionarissen. Er zijn in 2023 belangrijke stappen gezet om de uitvoering van de Wzd binnen Zozijn te verbeteren. Een voorbeeld is de flexibilisering van de uitvoering van de Wzd, waar de CCR en CVR in september 2023 mee hebben ingestemd. Wij delen jullie zorg dat de uitvoering van de Wzd nog niet overal op orde is. Zo herkennen wij dat er opvallend weinig nood onvoorziene maatregelen zijn gemeld, en hopen dat daar voldoende aandacht voor is in 2024. Het plan van aanpak voor 2024 bevat belangrijke acties en wij hopen dat deze zullen bijdragen om de zaken verder op orde te krijgen.